

॥ एकादशीव्रतम् — श्री-महाविष्णुपूजा ॥

(मूलम्—पूजा-विधानम् (“अण्णा”, रामकृष्ण-मठः))

॥ पूर्वाङ्ग-विघ्नेश्वर-पूजा ॥

(आचम्य)

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम्।
प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये॥

प्राणान् आयम्य।

(अप उपस्पृश्य, पुष्पाक्षतान् गृहीत्वा)

तदेव लग्नं सुदिनं तदेव ताराबलं चन्द्रबलं तदेव।
विद्याबलं दैवबलं तदेव लक्ष्मीपतेरङ्घ्रियुगं स्मरामि॥

ममोपात्त-समस्त-दुरित-क्षयद्वारा

श्री-परमेश्वर-प्रीत्यर्थं करिष्यमाणस्य कर्मणः

अविघ्नेन परिसमाप्त्यर्थम् आदौ विघ्नेश्वरपूजां करिष्ये।

(अप उपस्पृश्य)

अगजानानपद्मार्कं गजाननमहर्निशम्।
अनेकदं तं भक्तानाम् एकदन्तमुपास्महे॥

अस्मिन् हरिद्राबिम्बे सुमुखं महागणपतिं ध्यायामि, आवाहयामि।

श्री-महागणपतये नमः, आसनं समर्पयामि।

श्री-महागणपतये नमः, पादयोः पाद्यं समर्पयामि।

श्री-महागणपतये नमः, अर्घ्यं समर्पयामि।

श्री-महागणपतये नमः, आचमनीयं समर्पयामि।

श्री-महागणपतये नमः, मधुपर्कं समर्पयामि।

श्री-महागणपतये नमः, शुद्धोदकस्नानं समर्पयामि। स्नानानन्तरमाचमनीयं समर्पयामि।

श्री-महागणपतये नमः, वस्त्रार्थमक्षतान् समर्पयामि।

श्री-महागणपतये नमः, यज्ञोपवीताभरणार्थं अक्षतान् समर्पयामि।

श्री-महागणपतये नमः, दिव्यपरिमलगन्धान् धारयामि। गन्धस्योपरि हरिद्राकुङ्कुमं समर्पयामि।

श्री-महागणपतये नमः, अक्षतान् समर्पयामि।

श्री-महागणपतये नमः, पुष्पमालिकां समर्पयामि। पुष्पैः पूजयामि।

॥ अर्चना ॥

१. सुमुखाय नमः

९. धूमकेतवे नमः

२. एकदन्ताय नमः

१०. गणाध्यक्षाय नमः

३. कपिलाय नमः

११. फालचन्द्राय नमः

४. गजकर्णकाय नमः

१२. गजाननाय नमः

५. लम्बोदराय नमः

१३. वक्रतुण्डाय नमः

६. विकटाय नमः

१४. शूर्पकर्णाय नमः

७. विघ्नराजाय नमः

१५. हेरम्बाय नमः

८. विनायकाय नमः

१६. स्कन्दपूर्वजाय नमः

श्री-महागणपतये नमः, नानाविधपरिमलपत्रपुष्पाणि समर्पयामि॥

श्री-महागणपतये नमः, धूपमाघ्रापयामि।

अलङ्कारदीपं सन्दर्शयामि।

श्री-महागणपतये नमः, () (नैवेद्यं) निवेदयामि। निवेदनान्तरम्

आचमनीयं समर्पयामि।

श्री-महागणपतये नमः, ताम्बूलं समर्पयामि।

श्री-महागणपतये नमः, कर्पूरनीराजनं दर्शयामि। कर्पूरनीराजनान्तरमाचमनीयं समर्पयामि।

श्री-महागणपतये नमः, मन्त्रपुष्पं समर्पयामि। स्वर्णपुष्पं समर्पयामि।

अभीप्सितार्थसिद्ध्यर्थं पूजितो यः सुरैरपि।
सर्वविघ्नच्छिदे तस्मै गणाधिपतये नमः॥

गजाननं भूतगणादिसेवितं कपित्थ-जम्बूफल-सार-भक्षितम्।
उमासुतं शोकविनाशकारणं नमामि विघ्नेश्वरपादपङ्कजम्॥

अनन्तकोटिप्रदक्षिणनमस्कारान् समर्पयामि।
छत्रचामरादिसमस्तोपचारान् समर्पयामि।

वक्रतुण्डमहाकाय कोटिसूर्यसमप्रभ।
अविघ्नं कुरु मे देव सर्वकार्येषु सर्वदा॥

सुमुखश्चैकदन्तश्च कपिलो गजकर्णकः।
लम्बोदरश्च विकटो विघ्नराजो गणाधिपः॥

धूमकेतुर्गणाध्यक्षो फालचन्द्रो गजाननः।
वक्रतुण्डः शूर्पकर्णो हेरम्भः स्कन्दपूर्वजः॥

षोडशैतानि नामानि यः पठेच्छृणुयादपि।
विद्यारम्भे विवाहे च प्रवेशे निर्गमे तथा।
सङ्ग्रामे सर्वकार्येषु विघ्नस्तस्य न जायते॥

प्रार्थनाः समर्पयामि।

॥ प्रधान-पूजा — एकादशीपूजा ॥

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम्।
प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये॥

प्राणान् आयम्य।

॥ सङ्कल्पः ॥

ममोपात्त-समस्त-दुरित-क्षयद्वारा श्री-परमेश्वर-प्रीत्यर्थं शुभे शोभने मुहूर्ते
अद्य ब्रह्मणः द्वितीयपरार्धे श्वेतवराहकल्पे वैवस्वतमन्वन्तरे अष्टाविंशतितमे
कलियुगे प्रथमे पादे जम्बूद्वीपे भारतवर्षे भरतखण्डे मेरोः दक्षिणे पार्श्वे
शकाब्दे अस्मिन् वर्तमाने व्यावहारिकाणां प्रभवादीनां षष्ठ्याः संवत्सराणां
मध्ये () नाम संवत्सरे (उत्तरायणे/दक्षिणायने) ()-ऋतौ ()-मासे
(शुक्ल / कृष्ण)पक्षे (एकादश्यां / द्वादश्यां) शुभतिथौ (इन्दु / भौम / सौम्य
/ गुरु / भृगु / स्थिर / भानु)-वासरयुक्तायां ()-नक्षत्र-()-योग-
()-करण-युक्तायां च एवं गुण-विशेषण-विशिष्टायाम् अस्याम्
(एकादश्यां / द्वादश्यां) शुभतिथौ अस्माकं सहकुटुम्बानां क्षेमस्थैर्य-धैर्य-वीर्य-
विजय-आयुरारोग्य-ऐश्वर्याभिवृद्ध्यर्थं धर्मार्थकाममोक्षचतुर्विधफलपुरुषार्थसिद्ध्यर्थं
पुत्रपौत्राभिवृद्ध्यर्थम् इष्टकाम्यार्थसिद्ध्यर्थं मम इहजन्मनि पूर्वजन्मनि
जन्मान्तरे च सम्पादितानां ज्ञानाज्ञानकृतमहापातकचतुष्टय-व्यतिरिक्तानां
रहस्यकृतानां प्रकाशकृतानां सर्वेषां पापानां सद्यः अपनोदनद्वारा सकल-
पापक्षयार्थं श्री-भूमि-नीला-समेत-श्री-महाविष्णु-प्रीत्यर्थं यथाशक्ति-
ध्यान-आवाहनादि-षोडशोपचारैः श्री-भूमि-नीला-समेत-श्री-महाविष्णु-पूजां
करिष्ये।

तदङ्गं कलशपूजां च करिष्ये।

श्रीविघ्नेश्वराय नमः यथास्थानं प्रतिष्ठापयामि। शोभनार्थं क्षेमाय पुनरागमनाय

च।

(गणपति-प्रसादं शिरसा गृहीत्वा)

॥ आसन-पूजा ॥

पृथिव्या मेरुपृष्ठ ऋषिः। सुतलं छन्दः। कूर्मो देवता॥

पृथ्वि त्वया धृता लोका देवि त्वं विष्णुना धृता।
त्वं च धारय मां देवि पवित्रं चासनं कुरु॥

॥ घण्टा-पूजा ॥

आगमार्थं तु देवानां गमनार्थं तु रक्षसाम्।
घण्टारवं करोम्यादौ देवताऽऽह्वानकारणम्॥

॥ कलश-पूजा ॥

कलशाय नमः दिव्यगन्धान् धारयामि।

गङ्गे च यमुने चैव गोदावरि सरस्वति।
नर्मदे सिन्धुकावेरि जलेऽस्मिन् सन्निधिं कुरु॥

श्री-गङ्गायै नमः। श्री-यमुनायै नमः। श्री-गोदावर्यै नमः। श्री-सरस्वत्यै नमः।

श्री-नर्मदायै नमः। श्री-सिन्धवे नमः। श्री-कावेर्यै नमः।

सप्तकोटिमहातीर्थान्यावाहयामि।

(अथ कलशं स्पृष्ट्वा जपं कुर्यात्)

कलशस्य मुखे विष्णुः कण्ठे रुद्रः समाश्रितः।
मूले तत्र स्थितो ब्रह्मा मध्ये मातृगणाः स्मृताः॥

कुक्षौ तु सागराः सर्वे सप्तद्वीपा वसुन्धरा।
ऋग्वेदोऽथ यजुर्वेदः सामवेदोऽप्यथर्वणः।
अङ्गैश्च सहिताः सर्वे कलशाम्बुसमाश्रिताः॥

सर्वे समुद्राः सरितः तीर्थानि च हृदा नदाः।
आयान्तु विष्णुपूजार्थं दुरितक्षयकारकाः॥

(इति कलशजलेन सर्वोपकरणानि आत्मानं च प्रोक्ष्य।)

॥ आत्म-पूजा ॥

आत्मने नमः, दिव्यगन्धान् धारयामि।

१. आत्मने नमः	४. जीवात्मने नमः
२. अन्तरात्मने नमः	५. परमात्मने नमः
३. योगात्मने नमः	६. ज्ञानात्मने नमः

समस्तोपचारान् समर्पयामि।

देहो देवालयः प्रोक्तो जीवो देवः सनातनः।
त्यजेदज्ञाननिर्माल्यं सोऽहं भावेन पूजयेत्॥

॥ पीठ-पूजा ॥

१. आधारशक्त्यै नमः	८. रत्नवेदिकायै नमः
२. मूलप्रकृत्यै नमः	९. स्वर्णस्तम्भाय नमः
३. आदिकूर्माय नमः	१०. श्वेतच्छत्राय नमः
४. आदिवराहाय नमः	११. कल्पकवृक्षाय नमः
५. अनन्ताय नमः	१२. क्षीरसमुद्राय नमः
६. पृथिव्यै नमः	१३. सितचामराभ्यां नमः
७. रत्नमण्डपाय नमः	१४. योगपीठासनाय नमः

॥ गुरु-ध्यानम् ॥

गुरुर्ब्रह्मा गुरुर्विष्णुर्गुरुर्देवो महेश्वरः।
गुरुः साक्षात् परं ब्रह्म तस्मै श्री-गुरवे नमः॥

॥ षोडशोपचार-पूजा ॥

ध्यायेत् चतुर्भुजं देवं शङ्खचक्रगदाधरम्।
पीताम्बरयुगोपेतं लक्ष्मीयुक्तं विभूषितम्।
लसत्कौस्तुभशोभाढ्यं मेघश्यामं सुलोचनम्॥

अस्मिन् बिम्बे श्री-भूमि-नीला-समेतं महाविष्णुं ध्यायामि।

सहस्रशीर्षा पुरुषः। सहस्राक्षः सहस्रपात्।
स भूमिं विश्वतो वृत्वा। अत्यतिष्ठदशाङ्गुलम्॥

अस्मिन् बिम्बे श्री-भूमि-नीला-समेतं महाविष्णुम् आवाहयामि।

पुरुष एवेदं सर्वम्। यद्भूतं यच्च भव्यम्।

उतामृतत्वस्येशानः। यदन्नेनातिरोहति॥

श्री-भूमि-नीला-समेत-महा-विष्णवे नमः, आसनं समर्पयामि।

एतावानस्य महिमा। अतो ज्यायांश्च पूरुषः।

पादोऽस्य विश्वा भूतानि। त्रिपादस्यामृतं दिवि॥

श्री-भूमि-नीला-समेत-महा-विष्णवे नमः, पाद्यं समर्पयामि।

त्रि॒पादूर्ध्व उ॒दै॒त्पुरु॑षः। पादो॑ऽस्ये॒हाऽऽभ॑वा॒त्पुनः॑।

ततो॑ वि॒श्व॒ङ्म॑क्रामत्। सा॒श॒ना॒न॒श॒ने अ॒भि॥

श्री-भूमि-नीला-समेत-महा-विष्णवे नमः, अर्घ्यं समर्पयामि।

तस्मा॑द्विराड॑जायत। वि॒राजो॑ अ॒धि पू॑रुषः।

स जा॒तो अत्य॑रिच्यत। प॒श्चाद्भूमि॑मथो॑ पुरः॥

श्री-भूमि-नीला-समेत-महा-विष्णवे नमः, आचमनीयं समर्पयामि।

यत्पुरु॑षेण ह॒विषा॑। दे॒वा य॒ज्ञम॑तन्वत।

व॒स॒न्तो अ॑स्याऽऽसी॒दाज्य॑म्। ग्री॒ष्म इ॒ध्मः श॒रद्ध॑विः॥

श्री-भूमि-नीला-समेत-महा-विष्णवे नमः, मधुपर्कं समर्पयामि।

स॒प्तास्या॑ऽऽसन् परि॒धयः॑। त्रिः स॒प्त स॒मिधः॑ कृ॒ताः।

दे॒वा यद्य॒ज्ञं त॑न्वा॒नाः। अब॑ध्नन् पु॒रुषं॑ प॒शुम्॥

श्री-भूमि-नीला-समेत-महा-विष्णवे नमः, शुद्धोदकस्नानं समर्पयामि।

स्ना॒ना॒नन्तर॑म् आचमनीयं समर्पयामि।

तं य॒ज्ञं ब॒र्हिषि॑ प्रौक्षन्। पु॒रुषं॑ जा॒तम॑ग्रतः।

तेन॑ दे॒वा अय॑जन्त। सा॒ध्या ऋ॒षय॑श्च॒ ये॥

श्री-भूमि-नीला-समेत-महा-विष्णवे नमः, वस्त्रं समर्पयामि।

तस्मा॑द्य॒ज्ञात्सर्व॑हुतः। स॒मभृ॑तं पृषदा॒ज्यम्॥

प॒शूँस्ता॑ँश्च॒क्रे वा॒य॒व्यान्। आ॒र॒ण्यान्प्रा॒म्याश्च॒ ये॥

श्री-भूमि-नीला-समेत-महा-विष्णवे नमः, यज्ञोपवीतं समर्पयामि।

तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः। ऋचः सामानि जज्ञिरे।

छन्दांसि जज्ञिरे तस्मात्। यजुस्तस्मादजायत॥

श्री-भूमि-नीला-समेत-महा-विष्णवे नमः, दिव्यपरिमलगन्धान् धारयामि।
गन्धस्योपरि हरिद्राकुङ्कुमं समर्पयामि। अक्षतान् समर्पयामि।

तस्मादश्वा अजायन्त। ये के चौभ्यादतः।

गावो ह जज्ञिरे तस्मात्। तस्माज्जाता अजावयः॥

श्री-भूमि-नीला-समेत-महा-विष्णवे नमः, पुष्पाणि समर्पयामि। पुष्पैः
पूजयामि।

॥ अङ्ग-पूजा ॥

१. ॐ वराहाय नमः — पादौ पूजयामि
२. सङ्कर्षणाय नमः — गुल्फौ पूजयामि
३. कालात्मने नमः — जानुनी पूजयामि
४. विश्वरूपाय नमः — जङ्घे पूजयामि
५. क्रोढाय नमः — ऊरू पूजयामि
६. भोक्त्रे नमः — कटिं पूजयामि
७. विष्णवे नमः — मेढ्रं पूजयामि
८. हिरण्यगर्भाय नमः — नाभिं पूजयामि
९. श्रीवत्सधारिणे नमः — कुक्षिं पूजयामि
१०. परमात्मने नमः — हृदयं पूजयामि
११. सर्वास्रधारिणे नमः — वक्षः पूजयामि

१२. वनमालिने नमः — कण्ठं पूजयामि
 १३. सर्वात्मने नमः — मुखं पूजयामि
 १४. सहस्राक्षाय नमः — नेत्राणि पूजयामि
 १५. सुप्रभाय नमः — ललाटं पूजयामि
 १६. चम्पकनासिकाय नमः — नासिकां पूजयामि
 १७. सर्वेशाय नमः — कर्णौ पूजयामि
 १८. सहस्रशिरसे नमः — शिरः पूजयामि
 १९. नीलमेघनिभाय नमः — केशान् पूजयामि
 २०. महापुरुषाय नमः — सर्वाणि अङ्गानि पूजयामि

॥ चतुर्विंशति नामपूजा ॥

१. ॐ केशवाय नमः	१३. ॐ सङ्कर्षणाय नमः
२. ॐ नारायणाय नमः	१४. ॐ वासुदेवाय नमः
३. ॐ माधवाय नमः	१५. ॐ प्रद्युम्नाय नमः
४. ॐ गोविन्दाय नमः	१६. ॐ अनिरुद्धाय नमः
५. ॐ विष्णवे नमः	१७. ॐ पुरुषोत्तमाय नमः
६. ॐ मधुसूदनाय नमः	१८. ॐ अधोक्षजाय नमः
७. ॐ त्रिविक्रमाय नमः	१९. ॐ नृसिंहाय नमः
८. ॐ वामनाय नमः	२०. ॐ अच्युताय नमः
९. ॐ श्रीधराय नमः	२१. ॐ जनार्दनाय नमः
१०. ॐ हृषीकेशाय नमः	२२. ॐ उपेन्द्राय नमः
११. ॐ पद्मनाभाय नमः	२३. ॐ हरये नमः
१२. ॐ दामोदराय नमः	२४. ॐ श्रीकृष्णाय नमः